
Ton-ARGs höstmöte 13/10-23 - Anteckningar

Plats: Södersjukhuset, Lokal Tanto. HissG, plan 8

Deltagare på plats: Ann-Christine Nilsson (ACN), Joanna Romell (JR), Ann-Christin Alvarsson Larsson, Pia Jakobsson Kruse, Clara Liliequist, Annika Östling, Karin Emilsson, Suzanne Hamilton, Susanne Sjöström, Anna-Lena Näsström

Deltagare på Teams: Emma Terner, Ingrid Sääv, Ingela Norén, Peppi Nash, Irina Gulstrand, Anna Nordenström, Rebecka Kaplan Sturk, Karolina Moldéus, Kristina Billberg, Charlotte Nylander, Carolina Brost...

1. Mötet inleds, samtliga deltagare på plats och på Teams presenterar sig

2. Genomgång av förra mötets anteckningar

Formalisera UMOs innehåll och kompetens. ACN kontaktade NPO barn- och ungdomshälsa (Martina Larsson). Väntar återkoppling från NPOs möte i sept. Frågan om kostnadsfria prev upp till 25 år nationellt behöver drivas från annat håll då NPO bara hanterar ärenden om barn <18år. Bra att TonARG visar upp oss och att vi är en del av ungdomsmedicin.

Action: Fortsatt söka kontakt m NPO via Marina Larsson (**Ann-Christin Nilsson**)

Antirasism och att bemöta ungdomar på 'rätt' sätt. Fick inte plats på höstens program. Annie Boroyan bjuds in till TonARGs vårmöte.

Action: Bjuds in till vårmötet, kostnad? (**Anna-Lena Näsström**)

Emma Terner har i sitt ST-arbete kartlagt **hur elevhälsan i Sörmland tar hand om elever med mensvärk**. Presenteras på TonARGs vårmöte

Action: Lägg in program till vårmötet (**Joanna Romell**)

När ska en ungdom med svår mensvärk remitteras vidare? Västernorrland flödesschema <https://www.rvn.se/globalassets/delade-dokument/behandlingslinjer/njurar-och-urogenitala-systemet/svar-mensvark-bhl.pdf>.

Action: Genomgång och kommentar (**Ingrid Sääv**)

Förskrivning prev för dysmenorre/blödningar. (Sääv) På UMO Stockholm skriver bmsk ut och lägger som tittjournal till läkare. Alla som får prev för mensvärk får ett återbesök för avstämning. Smärtproblematik är ett patologiskt tillstånd, bör innebära läkarkontakt, men primär behandling kan göras av bmsk. Uppföljning är centralt! (Emilsson) Östergötland: Ute i landet omöjligt att ska förskriva allt, ej tillräckligt med läkartider. (Nash) Piteå: Bmsk skriver ut, alltid uppföljning efter 3 mån. Om ej smärfri eller nöjd med blödningsmönster → läkarbesök. MÖL står bakom som ansvarig för förskrivningar (Moldéus) Visby: I nuläget rondas patienterna som bmsk träffat, därefter förskrivning.

Kommentarer: Kan lista för vilka pat som kan vara bmsk-pat och vilka som är läk-pat vid dysmenorré/blödningar vara av nytta? Nej. Vid förskrivning av prev för smärta/blödning vs antikonception, inga skillnader i kontraindikationer eller vilka patienter som bör träffa en läkare. Att ansöka om delegering för handläggning av dysmenorré till Socialstyrelsen kommer att ogillas, alltför brett och ospecifikt. Ansvarsfrågan måste man ta med sig – därför tittjournal och därmed läkare som står bakom förskrivningen.

Vem tar hand om flickorna <13 år? Oklart. De flesta UMO tar emot from 13. Vem tar hand om flickor med dysmenorré/blödningar <13? Otydligt. Ojämnlik vård.

PMS-behandling. Olika i olika regioner huruvida BUP känner till PMS-besvär och p-pillerbehandling av denna. Bmsk Ö-götland får sådana frågor, rek initialt samtalskontakt. I vissa regioner kan kuratorer remittera till BUP, i andra inte. Gruppen överens om att underliggande ångest/dep och behov av kont SSRI måste utredas innan SSRI cykliskt mot PMS är aktuellt. Hellre p-piller.

Metod- och kunskapsbanken för Stockholms region. Suzanne Hamilton går igenom upplägget på sidan. Majoriteten av informationen öppen för alla, vissa riktlinjer skyddade. Hör av dig till Suzanne eller Jessica om du vill få tillgång o/e har idéer om kompletterande material. Uppdateras löpande. Kommer att uppdateras under hösten med bland annat mer info/riktlinjer kring menssmärta.

<https://metodkunskapsbank.ungdomsmottagningarna.se>

Bildmaterialet kan användas av alla som jobbar inom SLSO. Annars har vi inte rätt att sälja bilderna vidare.

Tips **mediprep** <https://mediprep.se> om olika ingrepp för barn/unga. "Enkel information om svåra saker". Camilla Rahm (UE, Stockholm) kikar på att lägga till gynfilmer ex insättning p-stav, gyn-us

FARG vårmöte återkoppling:

- Hormonell beh hos transpersoner. Insättning testosteron => mensblödningarna avtar, men det tar tid och alla blir inte amenorroiska. Bra att komplettera med en gestagenmetod i preventivt syfte.
- P-stav/spiral hos pat med EP/blödningsbenägenhet – riktlinjer (från öppenvårdsmottagning VG-regionen) ligger på FARGs hemsida. Xylocain/adrenalin restat...spara denna till de med blödningsbenägenhet
- INTRAM: tidig spiralinsättning efter tidig med ab är säkert. Gör't!
- Misslyckad insättning spiral – både tillv Mirena och Levosertone ersätter med ny

Vad har hänt sedan sist? (ACN)

- Återkoppling från kurser + boktips från mötesdeltagare
FIGO – JR återkopplar. Övergripande, ej så matnyttigt
- RFSUs artikel, punkt 5 (ACN)
Sääv: även UMO ska vara behjälpliga att tillhandahålla abort. Tillgång till gynekolog och ultraljud. Finns inga regler om vilka mottagningar som får ansöka om abortuppdraget. Som en fortsättning på att öka tillgängligheten för abort. Artikeln publicerades slutligen inte på DN, bara på nätsidan (utan TonARGs påskrift). Sääv hör av sig om hon behöver TonARGs kommentar.
- <https://www.hedersfortryck.se/konsstympling/> ny webbplats
MÖL i Sörmland har gjort en föreläsning, inspelad, ligger där. Tips!
<https://www.hedersfortryck.se/konsstympling/for-yrkesverksamma/halso-och-sjukvard/>
Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck är under omstrukturering, förflyttas inom myndighetsvärlden?

Barnendometriosis.se. Senaste nytt

Romell och Kruse presenterar den nya utbildningssidan barnendometriosis.se, resultatet av projekt initierat av LÖF i syfte att öka kunskap om och tidigare insatser vid dysmenorré och endometriosis.

Kommentarer från TonARG:

- Alla som ber om smärtlindring pga menssmärta bör bokas in på/rekommenderas besök för att få info om prev, inte bara de där smärtlindring inte funkar. Förslag på textjustering i flödesschemats gula del: "Vid återkommande menssmärta hänvisa till UMO för rådgivning om hormonell behandling"
- Hur viktig är diagnosen? Måste man veta om man har endometrios eller ej? Patienter och anhöriga som var med i projektet har upplevt att menssmärta är för vagt, skolan förstår inte att det kan medföra funktionsnedsättning. Därför ville man trycka på endometrios. Oenighet i TonARG kring vinsten/risken med detta.
- "Överväg sjukintyg" på flödesschemat avser inte sjukskrivning (riskerar att befästa hemmasittande) utan intyg till skolan för att förklara patientens besvär, behandling och utredning. Namnjustering? Intyg om egenvård?
- Öppenhet! Vi måste kunna förklara för patienterna, var öppen kring dysmenorre och endometrios. Tydlig med de kortsiktiga och potentiellt långsiktiga vinsterna med behandling.
- Projektet (och namnvalet) fungerar som hjälp i validering av vad besvären kan handla om, stärka budskapet om att behandlingen är samma.

Action: föreslå textjusteringar enl ovan till barnendometrios.se (**Joanna Romell**)

Ton-ARGs hemsida + råd/riktlinjer tonårsgynekologi

Uppdaterad hemsida visas upp och gås igenom.

<https://www.sfog.se/start/ar-grupper/tonaarsgynekologi-ton-arg/start/>

Vad vill vi återanvända/uppdatera i 2013 Ton-ARG-boken? Vad kan tas bort? Nya områden som behöver täckas? Vi hjälps åt att gå igenom befintliga kapitel och återkopplar på vårmötet.

Action: 1) Lägg till länk till hedersförtryck.se 2) Utskick till samtliga TonARGs medlemmar – välj ett kapitel att gå igenom och fundera kring vad som kan behållas/behöver uppdateras. (**Joanna Romell**)

Kommande kurser och utbildningar

- ST-kurs i ungdomsmedicin** 16-20/10. För skolläk, BUP, barnläk, allmänläk. Kruse och Sääv föreläser.
- Utbildningsdag Venerologi/Genital Dermatologi (SSDV)**, 26/1-24
Action: Inbjudan skickas ut (**Joanna Romell**)
- Kurs i fördjupad antikonception** för bmsk 1-2 feb, allmänläkare 7-8 feb. Sök via LIPUS. Plats finns!
- SK-kurs ungdomsmedicin**, Stockholm 2024
Ska ST-läkare och/eller specialister inom gyn bjudas in? Vilka gyn-föreläsningar bör inkluderas?
Action: Fortsatt diskussion TonARG/Svensk Förening för Ungdomsmedicin (**Joanna Romell/Charlotte Nylander**)
- SFOG 2024**, Örebro
Diskussion kring förslag på ämnen med ungdomsperspektiv. Anatomiska anomalier (ex Rokitansky, uterus unicornuate, vaginalsept/uterussepta...)
Action: Föreslå ämne till SFOG (**Ann-Christin Nilsson**)

- **FIAPAC**, 19-22 sept 2024, Bryssel
- **Europeiskt ungdomsmedicinmöte IAAH**, okt 2024
Action: Inbjudan skickas ut (Joanna Romell)

Övriga frågor/tankar

- Vad definierar vi inom gyn som barn vs vuxen? Inom barnmedicin tydligt (<18 år, barnkirurgen <15 år). När är patienten en gynekologisk patient? Från menarche? Önskar tydliggörande.

Nästa möte

Fredagen 19/4-24, Södersjukhuset

PCOS – Hur ska vi handlägga/behandla ungdomarna?

Prof/ÖL Angelica Lindén Hirschberg, medicinskt ansvarig Gynekologisk Endokrinologi, Karolinska Universitetssjukhuet inleder med de senaste uppdateringarna kring PCOS (rykande färska guidelines).

- Uppdaterade internationella PCOS-riktlinjer (2023), första 2018
- Fem guidelinegrupper, ca 10-15 experter i varje grupp. Patientrepresentanter
- Det är det här som gäller internationellt – levande dokument
- Mkt på gång: namnbyte? Fenotyper A-D (tre krit, hyperandr/UL, hyperadr/mensstr, UL/mensstörn) => ej representativt för syndromet, kommer säkerligen ändras

Sammanfattningsvis:

- Den nya riktlinjen visar på ökat vetenskapligt stöd för diagnos och behandling
- PCOS bör diagnosticeras med hjälp av de reviderade konsensuskriterierna i Rotterdam
- Hos ungdomar krävs både hyperandrogenism och mensstörning medan ultraljud och AMH inte rekommenderas
- En livslång plan för hälsosam livsstil och förebyggande av viktökning rekommenderas
- Större medvetenhet om psykologiska egenskaper inklusive ätstörning (ffa hetsätning och bullimi) och effekter på kroppsuppfattning och livskvalitet behövs
- Behandling för inriktas på reproduktiva, metabola, kardiovaskulära, dermatologiska och psykologiska syndrom

För mer detaljerad info, se Angelica Hirschbergs bifogade presentation

Lisa Forsberg, projektledare, SBU presenterar kort deras kommande PCOS-projekt.

Regeringsuppdrag över 3 år att ta fram kunskapsunderlag inom kvinnohälsa. Många myndighetsuppdrag inom kvinnohälsa, det görs mycket, dock inte inom PCOS från svenskt håll. SBU gör systematiska översikter eller kommenterar systematiska översikter, ger ej rekommendationer.

PCOS är valt som fokusområde. Systemtillstånd (berör gynekologi/endokrinologi/allmänmedicin), gäller både unga/gamla. 2st rekryterade sakkunniga. Maria Forslund GBG + Angelica Lindén Hirschberg KI.

Internationella guidelines är väldigt ordentligt gjorda. Det finns mycket få registrerade RCT-studier på PCOS. Lutar åt att SBU kommer att välja att kommentera systematiska översikter (nya, välgjorda) kring **behandlings**. Vad händer på lång sikt? Ev titta på kohortstudier med avseende på behandlingar

Varför göra en rapport när det finns internationella guidelines? Tydliggöra för svenska beslutsfattare.

Kommentarer från auditoriet:

- Viktigt att diagnosticera/identifiera riskpatienter i tonåren
- Vem ska ta hand om alla dessa patienter (10% av alla kvinnor)?
- Ingen sjukdom, ett syndrom. Behöver inte alltid behandling eller kontinuerlig vård. Kanske i vissa skeden i livet.
- Bra att det är ökat fokus – att bli tagen på allvar kan räcka
- Kommunicera att p-piller är medicin, ngt görs
- Obesitascentrum beh med metformin och ibland GLP1 (olika effekter på olika patienter). Långtidseffekten? Mkt nytt på g, vilka risker tar vi när vi behandlar unga med detta. Vanligt med mensrubbingar hos de med obesitas.

Mötet avslutas

Tips: Grundlag eller ej kring aborträtten

(Carolina Brost)

Gällande diskussion kring grundlag eller ej kring aborträtten, för intresserade kan rekommenderas att titta på youtube, där KLF (Kvinnliga Läkares Förening) ordnade paneldiskussion med bla Kristina G-D samt jurister och etiker, mfl. Visar hur komplext det är med juridik kring denna fråga!

<https://www.youtube.com/watch?v=AMNqBH37MP0>